

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

75. ÅRGANG

---

21. DESEMBER 1963

A V I N N H O L D E T :
LYSETS MYSTERIER - «DE FORANDRER VÅR RELIGION —!»
- ET GJENSYN MED «SØREN» - DEN HJEMLØSE FRED -
BISKOP OG REVOLUSJONÆR - KONSILNYTT - BLIKK PÅ
TIDEN - LITTERATUR

NR
24

NESTE NUMMER UTKOMMER 11. JANUAR 1964

JULE- OG NYTTÅRSGUDSTJENESTER

ST. OLAVS KIRKE, Akersv. 1.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse — Pontifikalmesse m. preken.

1. *Juledag* kl. 8.30 og kl. 9: Messe.
Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).
Kl. 11: Levittmesse.
Kl. 19: Andakt.

2. *Juledag* kl. 9 og kl. 9.45: Messe.
Kl. 11: Høymesse.

Søndag 29. des. kl. 7 og kl. 9: Messe.
Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).
Kl. 11: Høymesse.
Kl. 19: Andakt.

Nyttårsaften kl. 19: Takkegudstjeneste.

1. *Nyttårsdag* kl. 9 og kl. 9.45: Messe.
Kl. 11: Høymesse.

1. *Fredag*, 3. januar kl. 19: Høymesse.

Søndag 5. januar kl. 7 og kl. 9: Messe.
Kl. 9.45: Low Mass (English Carols).
Kl. 11: Høymesse.
Kl. 19: Andakt.

Mandag 6. januar, Herrens Åpenbaringsfest, kl. 19: Høymesse.

ST. HALVARDS KIRKE, Urtegt. 29.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse.

1. *Juledag* kl. 9: Sangmesse.
Kl. 11: Høymesse m. preken.
Ingen aftenmesse.

2. *Juledag* kl. 8.30: Dialogmesse.
Kl. 11: Høymesse.

Nyttårsaften kl. 19: Takkegudstjeneste.

1. *Nyttårsdag* kl. 8.30: Dialogmesse.
Kl. 11: Høymesse.
Ingen aftenmesse.

ST. DOMINIKUS KIRKE, Neuberggt. 15.

Julaften:

Kl. 16: Barnegudstjeneste.
Kl. 24: Midnattsgudstjeneste.

1. *Juledag*:

Kl. 10: Dialogmesse.
Kl. 11.30: Høymesse.
Kl. 18: Vesper og sakramentsandakt.

2. *Juledag*:

Kl. 8.15, 9 og 11.30: Dialogmesse.
Kl. 10: Høymesse (uten preken).
Ingen aftenandakt.

Nyttårsaften:

Kl. 19: Takkeandakt med preken.

Nyttårsdag:

Kl. 8.15, 9 og 10: Dialogmesse.
Kl. 11.30: Høymesse.
Ingen aftenandakt.

GREFSEN KAPELL, Glads vei 23.

1. *Juledag* kl. 8.30: I. messe, kl. 9: II. messe, kl. 9.30: III. messe.

2. *Juledag* og 1. *Nyttårsdag*:
Gudstjenester som på søndagene.

MARIAKIRKEN, Nyvn. 17, Stabekk.

Julaften:

Kl. 16: Barnegudstjeneste.
Kl. 24: Midnattsmesse.

1. *Juledag*:

Kl. 8.30: Stille Messe.
Kl. 10.45: Høymesse.
Kl. 17: Sakramentsandakt.

2. *Juledag*:

Kl. 8.30: Stille Messe.
Kl. 10.45: Dialogmesse.

ST. OLAV

*ønsker alle sine lesere,
annonsører og medarbeidere
en velsignet jul!*

Juletreffester i Oslo.

Fredag 10. januar: Kl. 16.30: for større barn.

Lørdag 11 januar: Kl. 16.30: for mindre barn.

Søndag 12. januar: Kl. 20.00: for voksne.

KATOLSK

ORIENTERING

Dominikanernes kurs i katolsk troslære begynner forelesningene igjen etter juleferien

onsdag 8. januar kl. 18

og

fredag 10. januar kl. 20.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 22. DESEMBER (4. søndag i Advent): Ep. I. Kor. 4, 1—5. Ev. Luk. 3, 1—6. — Julen står umiddelbart for døren, i epistelen minner Paulus oss om at «Han som kommer» — Jesus — «både skal føre frem i lyset det som er skjult i mørket og åpenbare hjertenes råd, og da skal hver og en få sin ros av Gud». Evangeliet beskriver for oss Forløperen, Johannes Døperens, varselrop: Nå kommer Han, «alt kjød skal se Guds frelse!» *Mandag*: Ferialdag. *Tirsdag*: JULAFTEN. Vigiliemessen: Ep. Rom 1, 1—6 (Paulus erklærer seg tjener av Guds Sønn, «født etter kjødet av Davids ætt»). Ev. Matth. 1, 18—21 (Josef mottar Guds bekræftelse av at «det som er født av Maria, er av den Hellige Ånd»). *Onsdag*: 1. JULEDAG. Midnattsmessen: Ep. Titus 2, 11—15. (Ved å åpenbare sin nåde for oss i Jesus, sier Paulus, har Gud forvandlet våre liv, og vi må leve i full overensstemmelse med det.) Ev. Luk. 2, 1—14 («Jule-evangeliet»). Morgenmessen: Ep. Hebr. 1, 1—12 (Jesus innfrir alt hva profetene «fordum» har forutsagt og lengtet etter. Han som er «avglansen av Guds herlighet og bildet av Hans vesen, og som bærer alle ting ved sitt veldes ord»). Ev. Johs. 1, 1—14 (Prologen om Ordet, som «er blitt kjød og har bodd iblant oss»). *Torsdag*: 2. JULEDAG. Stefanos, Kirkens første martyr. *Fredag*: Apostelen Johannes. *Lørdag*: De uskyldige barn, martyrer.

SØNDAG 29. DESEMBER: SØNDAG I JULENS OKTAV. Ep. Galat. 4, 1—7. (Gud har sendt oss sin Sønn for å løse oss fra trelldommen og gi oss barnekår hos Gud.) Ev. Luk. 2, 33—40 (Simeon og Anna ser Jesus og profeterer over Ham i Templet). *Mandag*: Juleoktavens messe. *Onsdag*: Julens oktavdag (1. januar). *Torsdag* og *fredag*: Ferialdager. *Lørdag*: Vår Frues lørdagsmesse.

SØNDAG 5. JANUAR: JESU NAVNEFEEST. Ep. Ap. Gj. 4, 8—12. (Peter blir krevd til rette for å ha helbredet en vanfør, og fastslår at det er skjedd ved Jesu navn, «for menneskene har ikke fått noe annet navn under himmelen som de skal bli frelst ved»). Ev. Luk. 2, 21 (Jesus får sitt navn ved omskjærelsen). *Mandag*: HERRENS ÅPENBARINGSFEEST (EPIFANI). Ep. Isaia 60, 1—6. (Profetens forutsigelse av at Messias skal bli menneskehetens samtlende midtpunkt — alle skal søke til Hans lys.) Ev. Matth. 2, 1—12. (De Hellige Tre Vise søker og finner barnet i Betlehem og bærer frem sin tilbedelse og sine gaver.) *Tirsdag*, *onsdag*, *torsdag* og *fredag* i denne uke: Ferialdager. *Lørdag*: Vår Frues lørdagsmesse.

SØNDAG 12. JANUAR (1. s. e. Epifani): DEN HELLIGE FAMILIE. Ep. Koloss. 3, 12—17. (Apostelen formaner oss til det samfunn og samliv hvor «kjærligheten er fullkommenhetens bånd.») Ev. Luk. 2, 42—52. (Jesus som tolvåring i templet — Guds sønn, hjemme «i de ting som er min Faders», og allikevel Marias og Josefs sønn og «lydig mot dem.»)

Kommunikanter i midnattsmessen må være fastende 3 timer i forveien, fra fast føde og alkoholiske drikker.

Nyttårsaften:

Kl. 19.40: Takkegudstjeneste.

1. *Nyttårsdag*:

Kl. 8.30: Stille Messe.
Kl. 10.45: Høymesse.

2. *Juledag* og 1. *Nyttårsdag*:

Kl. 8.30: Høymesse.

LUNDEN KLOSTER.

Julaften kl. 22.05: Matutin. Kl. 24: Midnattsmesse og Laudes.

1. *Juledag* kl. 7.50: II. messe, kl. 9: Høymesse. Kl. 17.45: Vesper. Kl. 20: Kompletorium.

2. *Juledag* og 1. *Nyttårsdag*:

Kl. 9: Høymesse. Kl. 17.45: Vesper.
Kl. 20: Kompletorium.

VÅR FRUE VILLAS KAPELL, Montebello.

Julaften kl. 24: Midnattsmesse. Deretter II. Julmesse

1. *Juledag* kl. 9: Høymesse m. preken.
Kl. 16.45: Aftenandakt.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.
Redaksjonens adresse: Neberggaten 15, Oslo 3.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21

LYSETS MYSTERIER

FRA JULENS LITURGI

Selv ved et overfladisk blikk på julens liturgi ser vi at lyset er dens gjennomgangstema, men dette blir rent overveldende når en tar tekstene i nærmere øyesyn. Det er først og fremst juleprefasjonens som forkynner at den store velgjerning vi her har å takke Gud for er at Han har gitt oss det sanne lys:

«I sannhet, verdig og rett er det, riktig og gavnlig at vi alltid og overalt takker deg, hellige Herre, allmektige Fader, evige Gud. For ved det menneskeverdnes Ords mysterium er et nytt lys av din klarhet strålt frem for vår sjels øyne.»

Dette er den store begivenhet, dette er den store nyhet julen bringer til jorden. Vel hadde Gud i gamle dager, gjentatte ganger, kastet lys over den syndige menneskehets vei. Han hadde sendt sine profeter, fra Moses til Johannes Døperen. Men hverken Moses eller Døperen var selv lyset, de kom bare for å vidne om lyset. De var bare et gjenskinn av det lys som ennå lå skjult.

Vi leser i første juledags høymesse: «Efterat Gud for-dum hadde talt mange ganger og på mange måter til fedrene gjennom profetene, har han til sist i disse dager talt til oss gjennom sin sønn, som han har satt til arving over alle ting, og ved ham har han også skapt verden. Han er avglansen av hans herlighet og bildet av hans vesen.»

Jesu fødsel innfrir en århundrelang forventning. Oldingen Simeon personifiserer på en måte hele menneskeslekten når han tar imot barnet i sine armer. Og hans lovsang er alle slekters takksigelse for den Messias de har gått og ventet på: «Nå, Herre, la din tjener fare i fred... For mine øyne har sett frelsen som du hadde forberedt: et lys til å lyse for alle folkeslag, og en pryd for ditt eget folk, Israel.»

Igjen og igjen har Kirken i sine tidebønner gjentatt disse ordene, den vet og lærer oss at vi lever i en verden der frelsen er fullbåret, der Gud har avgjort vår skjebne ved å skjenke oss sin Sønn.

Enhver kristen gjør i disse dager Simeons ord til sine egne: Mine øyne har sett lyset! Vi opplever alle sammen og hver for oss oppfyllelsen av Esaias' store profeti, hvis høytidelige ord ruver over Kirkens nattebønn, Matu-

tin: «Det folk som vandret i mørket har sett et stort lys; de som sitter i dødsdyggenes land, over dem skal lyset stråle. For et barn er oss født, en sønn er oss gitt, og herredømmet er på hans skulder.»

I julens annen messe forkynner inngangsverset at profetien er blitt sannhet: «Lyset skal stråle over oss idag, for Herren er født for oss.» Og gradualeverset i samme messe fortsetter: «Velsignet være den som kommer i Herrens navn. Det er Herren vår Gud og han har lyst opp for oss. Av Gud er dette gjort og det er underfullt i våre øyne!» Og videre synger vi under dagens høymesse: «Alleluia! Alleluia! En hellig dag har lyst opp for oss! Kom, folk, og tilbe Herren, for idag kom et stort lys ned over jorden!»

En burde nesten unnskyldte seg for å sitere så mange tekster om lyset, men er det ikke lærerikt å samle dem og å la dem overvelde oss? «Nos qui nova incarnati Verbi tui luce perfundimur»: slik fremstiller liturgien oss: «vi som drukner i det nye lysveld som stråler av ditt menneskeverdne Ord.» Vi opplever sannelig i vår tur det underet som først ble skjenket hyrdene i Betlehem: Og se, en engel fra Herren sto fremfor dem og Guds herlighet strålte over dem.

Hvor deilige og velgjørende våre jordiske julefeiringer enn kan være, så er det allikevel bare etapper på den vei som fører oss langsomt og møysommelig mot Herrens endelige komme. La da «lysets mysterier» lyse opp i vårt sinn, men la dem også trenge ned til vårt livs siste detalj. Først da blir vi selv «lysets barn» — som Jesus og hans apostel forlanger at vi skal være: «For dere var for-dum mørke, men nå er dere lys i Herren; vandre som lysets barn, for lysets frukt viser seg i all godhet og rettferdighet og sannhet.»

En setter ikke et lys under en skjepp: lyset må stråle ut av gjerningene. Solen sender en gylden lysrand på øverste topp av våre snedekkede fjell, for den «går ned» i dalen og fyller den med liv og glede. Slik skal også Julens milde lys, etter å ha lyst opp i våre hjerter under den store fest, bre seg ut over våre daglige gjerninger og gi dem nytt liv.

Allmektige Gud, vi er blitt gjennomstrålt av det nye lys fra ditt menneskeverdne Ord: la det som ved troen lyser i sjelen gi gjenskinn i våre gjerninger!

J. P.

AT TRO

Hugo van der Goes har skildret hyrdenes tilbedelse i det alterbildet han utførte for Portinari-familien i Firenze, og som nå henger i Uffizi-museet der.

**AT TRO er at løfte sit blik
til de evige stjerner
og håbe mod tvivl og vide mod visdom,
at skjult i de svimlende dybder
våger der én, som vogter og værner.**

**AT TRO er at føle en afgrund
under sit liv og sit virke -
en afgrund af mørke, en afgrund af lys,
og vandre i hverdagens gader
som i en højtidelig kirke.**

«De forandrer religionen for oss! — *Ils nous changent la religion!*» — sukker atskillige konservative mennesker rundt om i den katolske kirke for tiden — som de sikkert fromme, men kanskje ikke så lettbente damene på kirkevei, her nederst på siden. Faktisk så mange, bare i Frankrike, at en av lederne for et fransk katolsk menighetsinstitutt har måttet skrive en hel bok med nettopp den titelen, for å komme dem i møte med en forklaring. Det ligger i sakens natur at en lett tenker konservativt om Kirkens anliggender — ordet kommer jo av *conservare*, hvilket er utlagt: bevare, opprettholde. Og kristne mennesker har umistelige, evige verdier å ta vare på. Faren er bare at de verdiene i tidens løp lett blir overgrodde og nesten skjult av ikke fullt så umistelige og tildels nokså relative og tvilsomme verdier, og at en tradisjon — nok et høyst kristelig ord! — etter hvert kan komme til å føre likt og ulikt med seg, som om det alt var like dyrebart og guddommelig sanksjonert. Her kan arven bli livets fiende, og kirkehistorien viser oss mer enn én situasjon da Kirken innser klart at den må kvitte seg med dødvekten og tre frem rensset og fornyet, for å få menneskene i tale. Denne prosessen heter på italiensk *aggiornamento* — et ord som pave Johannes XXIII ikke bare gjorde verdensberømt, men til kirkehistoriens nøkkelord i det 20. århundre og til selve løsenet for det II. Vatikan-konsil.

Pastorale og liturgiske reformer av ganske stor rekkevidde har allerede siden Pius XII's tid banet seg vei i Kirken — rundt om i sognene har mange inngrodde vane-mennesker måttet akseptere «nyheter» som ved nærmere ettersyn viste seg å være urgamle ekte verdier — langt ærverdiggere enn de forholdsvis moderne avsporinger av vår kultus og vårt fromhetsliv som mange tviholdt på og regnet for «umistelige».

Unektelig — «det volder litt rabalder», som dikteren sier om vårværet, å forvandle en taus, passiv forsamling katolske individualister, hvor hver enkelt, under messen, samler seg om *sitt* isolerte foretagende (messebok, bønn-bok, rosenkrans, i verste fall kjedsomheten), til et bønnens aktive fellesskap om én og samme handling: Kort sagt til en levende *menighet*. Men ingen betviler da at det må være *riktig*, ut fra hele den kristne tros og bønns vesen.

Mer nølende, fordi det er fjernere fra deres daglige liv, står nok mange overfor de veldige forandringer i Kirkens ledelse og sentrum som Vatikan-konsilet, under store, indre spenninger, denne høst har trukket opp konturene av. Bruker vi ordet «radikalt» like eksakt som vi nettopp anvendte ordet «konservativt», så kan det i høy grad kalles «radikalt» det som nå skjer i Rom: Ordet kommer jo av *radix*, rot, og det er faktisk *røttene* i Kirkens liv og ledelse konsilfedrene denne høst har tatt opp til drøftelse. Det vil få så store konsekvenser at en igrunnen må følge den katolske, ja, teologiske presse for helt å forstå rekkevidden av det.

I det nyhetsstoffet «St. Olav» nylig har bragt fra konsilet i Rom er der tale om reformer i Kirkens ledelse som er så dyptgående at de tildels skjærer av en mange hundre-årig tradisjon: Såvel den vestlige, latinske som den østlige, greske gren av den katolske kirke ønsker

vår religion - !»

og krever at Vatikanet ikke — som så altfor ofte og lenge — blir en slags byråkratisk selvrådig skjerm mellom Paven og verdenskirken, men at Peters etterfølger i umiddelbart samarbeide med apostlenes etterfølgere, biskopene av alle raser og nasjoner, må lede Kristi kirke. Her er kravene på konsilet, om et nytt internasjonalt miljø av biskoper, teologer og legfolk umiddelbart omkring paven i Rom, ikke bare uhyre interessante. De åpner også så vidt svimlende perspektiver at en kan forstå den forferdede motstand et konservativt mindretall, ikke minst innen det romerske miljø som helt siden middelalderens slutt har vært Kirkens regjeringsskikt, reiser i konsilforhandlingene.

Denne motstand vil ikke kunne hindre, kanskje heller ikke engang bremse utviklingen mot en struktur som ledelsen av en verdenskirke fremtvinger i en tid som vår. Der er mange gamle, fryktsomme hjerter i Kirken — det ville være merkelig om det var annerledes i en organisme som prinsipielt omfatter hele menneskeheten. Det er også ofte prisen en må betale for å få anvende alderens *erfaring*, at en må ta dens frykt og tretthet med på kjøpet.

Men Kirken er ung — Kirken har krefter og mot som i dag slår en hel verden med undring. Og som barn av den unge Kirke bør vi ikke grine surt over reformens stormvinder, men glede oss over dens spenstighet — i den skjeler vi i troen noe som ikke bare er av feilende mennesker, men av Gud.

HRM.

«Søren» - uglemt og uforglemmelig

Den 24. februar ifjor døde maleren *Henrik Sørensen*. 80 år gammel. Det var slutten på et langt og rikt kunstnerliv, hans pensel har satt et kraftig og myndig strøk i norsk kunsthistorie. Men uforglemmelig og uglemt for alle som kjente ham er også mennesket «Søren» — et overdådig oppkomme av hjertevarme, fromhet og fritt fabulerende fantasi. Med røtter i Frans' Assisi såvel som i Telemark og Holmsbu øste han også som menneske ut av sitt sinns fantastiske overskudd — en personlighet med stort register og rike spenninger.

I år gir Dreyers forlag oss en fremragende minnebok om Henrik Sørensen, en sann gullgrube av hans egne opptegnelser og skisser, innrammet av kloke og ekte venne-ord om ham. Vi har bladd og lest oss glad over denne prektige boken, som ikke ligner noen annen i hele vår personal-litteratur. På de følgende sidene gir vi videre noen inntrykk den efterlater av Henrik Sørensens tanke- og bildeverden, utsprunget av et hjerte som til det siste forble ungt og spørrende og grenseløst takknemlig for livet og kjærligheten.

Hadde vi én bok å gi en god venn i år, så ble det denne!

PAVENS JULEBUDSKAP

— Paul VI's første juletale til menneskeheten — blir i år kringkastet lille julaften. Når dette skrives, er klokkeslettet ennå ikke fastsatt, men en rekke europeiske stasjoner overfører den — vi henviser til «Programbladet».

ET GJENS

HENRIK

Her er også noen opptegnelser av kunstnerkolleger som *Willi Midelfart* og *Ragnhild Butenschön*, som danner et fint sidelys over Sørensens arbeide og lynne. Og ikke minst er her *Odd Eidems* halvbrekkelige dyktige reportasje fra Henrik Sørensens foredrag til bondekvinnene i Enebak om «Mor Norges farver» — ingen er kommet så farlig nær, når det gjelder å avlure sjarmetrollet «Søren» dets hemmeligheter.

Men fremfor alt er det Sørensen selv som taler — i prosa og vers, og på alle strenger: Alvorets og angstens såvel som den barokke humorens, harmens såvel som begeistringens, refleksjonens såvel som fromhetens og lengselens, sorgens såvel som jubelens. Det er en kunstnerdagbok som vil føye talløse nye venner til de mange «Søren» vant seg i sitt lange liv, og få de gamle til å minnes i varm beundring. Kanskje vil den også definitivt forsone en og annen som trodde seg hans fiende — «Søren» hadde visst faktisk også noen av dem.

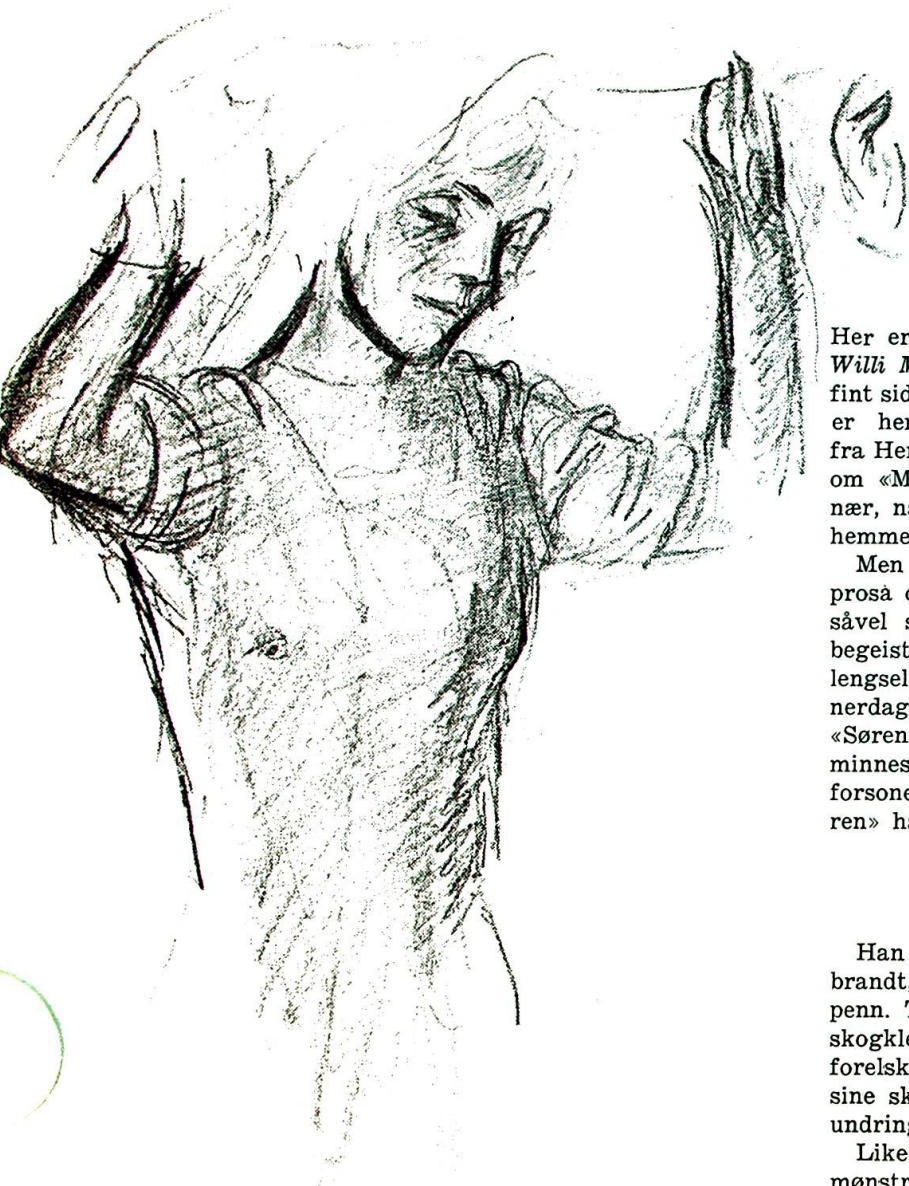
DET HÅRDE KALL

Han hadde tre store læremestre: Norsk natur, Rembrandt, Matisse — de kommer stadig tilbake under hans penn. Tegningene er for en stor del naturskildringer — skogkledte dalsider lodne som bjørnepelser, tegnet som en forelsket erklæring til et land Sørensen like til han lukket sine skarpsynte øyne betraktet med barnets overveldede undring.

Like til de senere år arbeidet han med «det norske mønstret» — en *tegnenøkkel* for våre karakteristiske naturformer. Så fjerne de to malerne er fra hverandre i formen, så skyldte han Matisse meget, «av ham lærte jeg på et kvarter mere enn av samtlige lærere jeg har hørt på.» Men han visste også sin egen vei: «Mellom Matisse og det å tolke den norske naturen er der en hel verdensoppfatning. Man kan ikke rolig stå *utenfor*, likesom en dirigent, når det gjelder skogen, natten og vårt lands trollnatur. Vi blir tatt inn i den — omslynget av den som gutten i trollheimen — bergtatt.»

For et velgjørende alvor han legger i kunstnerkallet! Han vet at «Gud, kjærligheten og kunsten» er «tre begreper som ingen unnskyldninger godtar»: Fattigdom, sult, nød, tiden og sykdommen er faktorer som «må vendes til en *positiv* tilførsel» i kunstnerens liv; «til det befordrende — ikke noe hindrende». Han skriver dette i 1947, da var hans posisjon i vårt kunstnerliv forlenget dominerende, urokkelig. Men han hadde jo også levd og malt seg gjennom alt det han nevner, med sitt hjerte intakt, og har rett til å minnes «den periode av mitt såkalte kunstnerliv hvor man talte mer om hvor man får kjøpt gammelt spiselig brød enn om Rembrandt», uten bitterhet. I Danmark var han så fattig at han nasket tre frikadeller fra sin vertinne — «måtte ikke disse veie for tungt i Petri hånd på dommens dag når den kommer», sukker han.

Han ble aldri «rutinert» — visstnok uten å vite at Matisse til en venn uttrykte nesten ordrett det samme,

Rundt omkring i landet sitter der visst en god del mennesker og synes at en av de virkelig gledeskapende ting i deres liv var å ha kjent *Henrik Sørensen*, og vet at han var noe de må takke for. Når en høyt anerkjent kunstner dør 80 år gammel og mett av dager, rommer det ikke tragedie. Men uerstattelig var Henrik Sørensen, ikke bare i den betydning hvor alle mennesker er uerstattelige, men som en strålende utrustet ener utenfor enhver type og almindelighet.

Han var umulig å beskrive for dem som ikke kjente ham, enda noen gode pinner er kommet så nær oppgavens løsning som det vel er gjørlig. Heldigvis bar «Søren» selv alltid på en notisbok, som stadig mottok spontane nedslag i hverdagen, og både den og andre notater er tatt omsorgsfullt vare på av venner. Nå kan en møte ham i en strålende bok som visst blir et kjærte eie for mange: «Henrik Sørensen. Opptegnelser og skisser» (Dreyer 1963, 159 sider i halvstort format, rikt illustrert med Henrik Sørensens tegninger og arbeidsutkast).

Her er et følsomt og avklart venneporrett ved *Barthold B. Butenschön* — i seg selv et fengslende eksempel på hvordan to kontrapunktiske temperamenter kan møtes i vennskap og intim forståelse over de samme verdier.

YN MED «SØREN»

SØRENSENS OPPTEGNELSER OG SKISSER

skriver Sørensen: «Nu har jeg gjort kanskje flere tusen tegninger i mitt liv — og dog er det hver gang som om jeg for første gang skulle til å tegne. Hver gang — selv om det er det minste rabbel — denne angst, nervøsitet; dette: *Kan du?*»

MENNESKET OG FREDEN

Men det er ikke bare — ja enn ikke fortrinsvis — den arbeidende kunstneren vi møter, på det område hadde han jo smidigere redskaper enn pennen, enda hans prosa rommer perler av både underfundighet og harmoni. «Mitt fedreland er menneskene» skrev han engang under siste krig — ord som tålte å bli hugget i sten. Og gjennom disse notatene strømmer fortvilelsen og harmen mot krig, overgrepet, brutaliteten i verden — all den vold mennesket rammes av ved mennesker. «Hvorfor dette skrik om Abrahams offer av sin sønn, fra bibelhaterne? Hva gjør vi annet — i alle våre kriger og borgerkriger?» skriver han i 1949. Han sitter på en gravlund i Rom og ser en mor gråte ut sorgen over en fallen sønn med yngstegutten ved sin side:

*«Jeg så han trykket hennes gamle
skrukkete brunede hånd
og hørte ord som jeg hadde lært
i livets lange skole:
«piangere» — å gråte
og hennes skjelvende: «mio figlio morto».
Så gikk de ned i denne underlige hallen
av edel kunst,
skapt og viet til krigens unge døde,
gisselofrenes umenneskelige Inferno-lov
skapt av stupiditet og hybris,
jus og Satani».*

Gjennom hele denne boken møter en medfølelsen, ofte vergeløs i sin naivitet, men derved også avvepnende og

en sjelden gang seirende. Han har merket det, når han møtte kulde: «Jeg synes ofte at det norske riksvåpen — løven — burde erstattes med en lukket grind. Ofte med en buhund bak.» Men straks seirer tilliten: «Jeg undtar forresten telemarkingene!»

HUMORISTEN «SØREN»

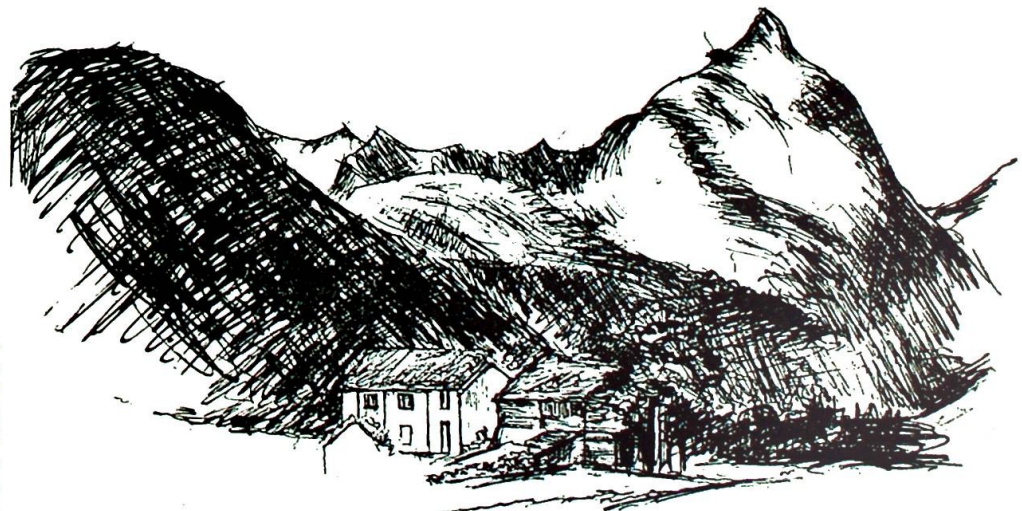
Og så var jo Henrik Sørensen når han ville — og han ville ofte — ett av de mest grotesk morsomme mennesker som har levd i Norge: Hans vilt improviserte enetaler var en fest for dem som fikk oppleve dem. Det var tilsynelatende som å løpe om kapp med en hare (Odd Eidem taler om ekornhopp fra gren til gren på et tre som dog har én og samme stamme) — overraskende i sin komplett frie assosiasjonsglede og sine uhemmede påfunn. I minneboken er der også briljante prøver på dette; på bakgrunn av det våre, søkende alvor og de skjønne molltoner omkring sorgen ved hustruens død, glitrer de desto mer overgivent. Hans liste over Christianias evne til å gi en ung, uerfaren Värmlands-gutt i vadmel komplekser, er ubetalelig, likeså hans små bygdehistorier og legender og stemningsbilder — noe av dette må da inn i lesebøkene som den ur-norske Askeladd-prosa det er. Så uimotståelig knapt kan «Søren» fortelle sin første problematiske skoledag i «Tigerstaden»:

«Første dagen jeg var på skolen, måtte jeg «ta igjen» med Tjukka Fredriksen — «og ta ham», ellers kunne jeg likegodt slutte der, sa Bredo, min rådgiver. Jeg ba Fadervår og tok Fredriksen ved den fjerde bønn, så han begynte å grine. — Vi delte et wienerbrød etterpå og var alltid venner siden.

Første time ble jeg hørt i mennesket — og spurt om hvor mange ganger vi pustet i minuttet.

«70 ganger», sa jeg for sikkerhets skyld. Etter det ble jeg hele den sesongen kalt «Hurtigpusteren». Dette kompleks nr. 4 tok jeg meg meget nær av.»

(Forts. neste side)

Få kunstnere har tolket så suverent som Henrik Sørensen det monumentale alvor og den uforstyrrelige stillheten i det norske landskapet — i hans tegninger leser en umiddelbart sammenhengen mellom sinn og natur hos oss i Norge.

DEN SISTE GÅTE

Noen av oss husker «Søren»s høye, vakre skikkelse midt i et hav av brennende lys — under midnattsmessen påskenatt i St. Dominikus kirke noen år før han døde. Minneboken forteller meget om hva han søkte — og tildels fant, i sakrale rom, fra Assisi til Linköping. I 1953, i overkirken i den hellige Frans' basilika, skriver han:

*«Denne ufattelige ynde.
Hvor har ikke disse herrer vært forelsket.
Disse blå rosensoiler bærer
et menneskes drøm om paradiset.»*

Paradiset — han drømte om det han óg, søkte ansent å speide derinn, mente å ha sett det i glimt. «Det er vel kanskje ikke noe bak døden — er det noe, håber jeg den drømmen blir nådig og lydløs og drømmende». Men så — i Vinje — en poetisk paradisd-røm som ender i et skjevt smil:

«Jeg vet intet om Paradiset — de skønne stille floder, englenes forunderlige sang, alle lengsleres håb og bønners mål — den store fred og evig salige hilsen. Jeg vet jo intet, bare ber; ber og håber.

Hvis der ikke blir, så ber jeg om å få bli en duggråpe, en regndråpe, en duft av poppel eller en maurtue, silret i en bekk, en rar sky — eller noe som en veldig solnedgang, et vennlig ord, et håndtrykk, et kyss til en jeg elsker, ja mange — ti jeg elsker jo nesten alle — ja gjerne en stakkars forfulgt flue.»

Han vet noe om menneskets tørst ut over naturens muligheter for husvalelse: «Flammene er mennesker — disse veldige vinger som vi aldri får folde ut». Det er religionens anelse og utgangspunkt i menneskesinnet. Han

aner «en siste morgen over vår syndige jord, da lyset skal forferde oss arme mennesker før vi slukner i evighetens hva og hvor». Han har oppdaget hva vekt mystikerne legger på stillheten og hvorfor; over noen lesestykker av Lao-tse anfører han: «Lao-tse skriver så forunderlig stilt om verdensrommene — stillheten og freden i hjertet. Stillheten løser alle gåder og spørsmål for ham. Jeg er som en larmende sporvogn med fullt av mennesker i — mennesker som gråter eller ler.»

Og over sin unge, lys-sterke Kristus-skikkelse, den som han opprinnelig utformet for domkirken i Linköping, og senere arbeidet videre med, på Notodden, i Steinkjær, på Hamar, har han betraktninger som forteller meget. I et notat fra 1933 heter det: «For meg står Kristus, også i kunsten, som lysets aksjon og lysets vorden til gestalt. Ved møtet med det svarte, det truende i altet, sorgen, nøden, uroen, angsten, ulykken og døden — jeg kaller det det katastrofale prinsipp i livet.»

Han har innsiktet det religiøses sfære, dets uerstattelighet: «Denne sjelens evige uro og skriden kan intet i hele verden hjelpe virkelig... Derfor tillater jeg meg å mene at Lenins utryddelse av lengselen, den transcendentale funksjon i mennesket, er en slags logisk kortslutning — eller en taktisk lapsus. Det er en overlogikk som ser ut som en nødvendighet. Som nu i Rusland: Bare for noen fordrukne poper og en korrump offiserskastes skyld gjør man den fatale logiske kortslutning at religionen er kontra mennesket og at lengselen — etter siste biologiske følgeslutninger og marsvin-forsøk — skal vende seg mot jorden og bli der i ro... Lenin er et skritt, sannsynligvis nødvendig for menneskene. Men Kristus er et mål, en skridende evighet, en voksende forløser.»

ALDEN HATCH

EN MANN VED NAVN JOHANNES

«Det er ikke så lite av en verdiopplevelse å møte et søndagsmenneske, som dominerer sine omgivelser i kraft av hjertets geni... «En mann ved navn Johannes» vil sikkert finne mange lesere.»

*Sverre Riisøen
i Verdens Gang.*

Illustrert.
Kr. 30,—.
Innb. 39,50.
en GYLDENDAL-
bok

DEN HJEMLØSE FRED

AV PATER ALBERT RAULIN

Om Jesus Kristus står det skrevet at «Han kom til sitt eget, og hans egne tok ikke imot ham. Men alle som tok imot ham, dem ga han rett til å bli Guds barn». Men Kristus er ikke bare en som bærer bud om fred, ikke bare en fredsfyrste blant andre, han er selve Freden mellom Gud og hans barn. Derfor er vi fullt ut berettiget til å omskrive Johannes' ord og formulere dem slik: Freden kom til sitt eget; og dens egne tok ikke imot den. Men alle som tok imot Freden, dem ga Freden rett til å bli Guds barn.

Freden er noe menneskene er skapt til å opprettholde seg imellom. Intet taler i den grad for sannsynligheten av en arvesynd som den hjelpeløshet menneskeheten legger for dagen når det gjelder freden. Intet er mer på tvers av vår fornuft enn å la makt gå fremfor rett. Intet strider mer mot de humane verdier. Freden burde høre hjemme nettopp hos oss, for dyrene følger jo sitt instinkt, mens menneskene er skapt til å bruke sin forstand. Da Freden i Jesu Kristi skikkelse kom til verden, kom den virkelig til det som skulle være dens privilegerte rike. Men ble den mottatt? Den ble hånet, mistenkeliggjort eller latterliggjort, den ble forkastet og korsfestet. Der fantes ikke plass for den i herberget, og i kongens palass følte Herodes seg så utrygg at han sendte sine folk ut for å drepe alle guttebarn under to år, heller enn å risikere at fredsfyrsten skulle unnsnippe. Men andre tok imot freden. Ikke av makelighet. Ikke i egen interesse. Men som en oppgave, — de tok imot freden som et talent fra Gud, skapt til å bære frukt. *De* fikk rett til å bli Guds barn. Som det står skrevet: «Salige er de som skaper fred, de skal kalles Guds barn».

Alle setter vi — og med rette — likhetstegn mellom Julen og Freden. Så meget har vi forstått, at de to hører uløselig sammen. Men la oss ikke halvere det budskap som blir forkynt for oss. Fredsfyrsten kom til oss, til sine egne, det er sant. Men det er ikke det hele: Det hører også med at hans egne ikke tok imot ham, og at bare de som tok imot ham fikk rett til å kalles Guds barn.

Det menneske som i dypt alvor besinner seg på å ta imot freden, overalt hvor den melder seg som en gave og som en oppgave, dette menneske lever i julens ånd og får del i dets budskap. Selv om troen på at Guds fred har tatt bolig blant oss som en personlig inkarnasjon av Gud, ennå virker fjern og for overveldende til å overbevise. Mange ikke-kristne blir på denne måten delaktige i julefestens nåde. Guds fred har ikke åpenbart sitt hemmelighetsfulle ansikt for dem. Men de har ikke desto mindre mottatt den.

Hvordan er det imidlertid med oss som kaller oss kristne og som bekjenner, i hvert fall i prinsippet, vår tro på Kristus, Guds Sønn? Hva har vi gjort med feiringen av hans komme til verden? Vi feirer jul, bevares, så det monner. Vi feirer jul fra første adventssøndag til langt ute i januar og ingen vil kunne bebreide oss at vi ikke gjør det grundig. Vi gjør også meget mer enn det: Vi har gjort julen til en stor fest for barna, det er såvisst ikke bare oss selv vi tenker på. Vi skjenker da også gjerne vår skjerv, så mange trengende får en julegave. Alt dette er vel og bra, — julen innbyr til alt dette.

Men la oss ikke glemme den andre side av den samme sannhet: Kristus kom som fredens herre til sine egne og han ble ikke tatt imot. Freden kom til oss og vi har gang på gang gjort den hjemløs. Den har, i likhet med sin herre, knapt nok en sten som den kan helle sitt hode til. Hvorfor er det slik? Hvorfor?

Den 10. juni i år sa president *John F. Kennedy* til studentene i Washington: «Altfor mange mener at freden ikke er et realistisk mål. Men det er en farlig, defaitistisk tro. Den fører frem til den overbevisning at krigen er unngåelig og at vi er i ukontrollerbare krefters vold. Men det er ikke nødvendig å godta et slikt syn. *Våre van-sker er skapt av mennesker og kan derfor løses av mennesker*».

Enten man er troende kristen eller ei, har man her en felles plattform å stå på: Det menneskelige samfunn er fredens sanne hjem. Det er ikke freden som holder seg borte. Det er vi, ene og alene vi selv, som gjør den hjemløs. Og fordi vi jager den vekk, er det *vårt* ansvar om den uteblir. Ingen andre enn vi selv bærer skylden for krigens uhyggelige skygge over våre hjem.

For oss kristne er det mulig å gjenkjenne fredens skjebne i den skjebne som ble fredsfyrsten til del. Det er ett og samme mysterium, og vi må betrakte det med troens øyne. Vi tror at freden ikke er en abstraksjon, et symbol eller en allegori. Den ble gitt oss i menneskelig skikkelse

(Forts. neste side)

Biskop Helder
Camara lar seg villig
utspørre.

BISKOP OG RE

PATER ERIK GUNNES INTERVJU

— Vi står, som hele Latin-Amerika forøvrig, overfor en dobbelt oppgave: Vi har en enorm anstrengelse å gjøre med en evangelisering i dybden. Det er én ting. Men forkynnelsen av evangeliet kan ikke sees atskilt fra den andre oppgaven. Vi må av alle krefter arbeide for gjennomgripende sosiale reformer.

UNDERMENNESKELIG

I Brasil må vi forøvrig skjelve mellom de relativt «utviklede» områdene i syd og de ennå underutviklede områdene i det vestlige innlandet og i nordøst. Her lever landbefolkningen for aller største delen i undermenneskelige kår. Undermenneskelige, sier jeg, uten overdrivelser, uten demagogi. Eller hva vil De kalle livsvilkårene for folk som ikke eier hus, knapt eier klær, lever under miserable hygieniske forhold, ikke har noen sjanse til den enkleste utdanning, aldri får lov til å gjøre et skikkelig arbeid?

Biskop Camara taler seg fort varm:

— Og nå, med ildens hastighet, blir folket seg *bevisst* denne sin tilstand! De får øynene åpnet. Og kirken også. Folket har levd i en livsoppfatning som halvt var kristen, halvt fatalistisk: Det kunne likesom ikke være annerledes. Men nå kan det bli annerledes, og vil det bli annerledes. Og her ligger vår oppgave: Humanisering og evangelisering må gå hånd i hånd.

En bevegelse som ble født oppe i de nordøstlige distriktene for femten år siden, den såkalte Natal-bevegelsen, har nå spredt seg til hele Brasil. Den har nettopp dette dobbelte siktepunktet: Sosial frigjøring og religiøs fostring. En stor plass tar nå undervisning via radio: Med radioen når de frem til de fjerneste avkroker, og med planmessige opplysningsprogrammer av alle slag søker de å vekke folket av dvalen, stimulere tiltakslysten, oppmuntre til samarbeid lokalt. Å, transistoren — biskopen får fyr i blikket transistoren, ser De, den kan alt, med den kan vi legge et menneskelig grunnlag, skape riktige mennesker, som evangeliet kan gripe fatt i!

Men også på andre områder må det arbeides planmessig. Team av legfolk og prester analyserer de primære behov for en hel region, forsøker å finne knutepunktene, nerve-sentrene. I første rekke kommer fagforeningene for landbruksarbeiderne. I dag kan det være like viktig å få en fagforening til å fungere som å bygge en kirke. Fagforeningen er kanskje den som bærer evangeliet videst!

— Og hvordan stiller godseierne seg til dette?

— Å, de rike — hvor vanskelig det er å få dem til å forstå! En godseier, han liker å ha et kapell på sin *fazienda*, han liker å ha en kapellan som holder preken om

Kampen står mellom kommunisme og kristent demokrati i Syd-Amerika, og utfallet vil kanskje være klart innen ti år er omme. Ennå sitter en halvfeudal overklasse ved makten de fleste steder. Men det kan ikke vare meget lenger. Tingenes egen logikk vil i løpet av meget kort tid frembringe en dyptgående endring i samfunnsforholdene. Og castrismen har gitt utviklingen ytterligere vind i seilene.

Har da virkelig det kristne demokrati noen sjanse i Syd-Amerika? Står ikke den sydamerikanske katolisismen for oss som en pilrått, feudal organisasjon, med slette tendenser i retning av overtro om ikke avguder, og forfølgelse av fromme protestanter?

Virkeligheten er atskillig mer nyansert. Et eksempel: Brasil. Brasil er et av de land hvor samfunns-situasjonen truer med å bli eksplosiv. Befolkningen teller mer enn halvparten analfabeter. Samtidig er Brasil det land i verden som teller det største antall katolikker: 50 millioner døpte, spredt ut over et halvt kontinent. Det lider under en skrikende mangel på prester og kirkelige institusjoner. Men det eier også et episkopat som teller ikke få representanter i forreste linje i den sosiale kamp — kampen mot analfabetisme, nød og utbytning.

Biskopene har i høst vært i Roma, samlet til kirkemøte. Og det er i Roma St. Olav's korrespondent møter den skarpest markerte profil blant dem, Rio de Janeiros hjelpebiskop Helder Camara. En blanding av Frans av Assisi og den hellige sogneprest i Ars, sier noen. Å ja, en *commediante*, sier andre. *Commediante* — kanskje, iallfall er hans preker — eller bedre, pratestunder med TV-seerne — et av brasiliansk fjernsyns beste trekkplastre. Men det er grunn til å tro at dette heller skyldes kvaliteten i hans forkynnelse. Religiøs intensitet, brennende opptatthet av nestens nød, og en befriende humor — til sammen skaper det en fascinerende personlighet, med eller uten komediekunst.

Så spør vi, rett frem:

— Biskop Camara: Hvor står kirken i Brasil, i dagens prekære situasjon?

da Guds Sønn tok bolig blant oss. Å feire hans komme til verden er for oss det samme som å bli minnet om den skjebne som ventet ham. Grunnen til at gleden ikke desto mindre er den sterkeste når vi hører juleevangeliet, er at om den fred han brakte til oss nok ble gjort hjemløs oftere enn den ble tatt imot, så har den tross alt vist seg å være den sterkeste. Ikke på grunn av våre fortjenester.

Men fordi den i ordets egentlige betydning er av goddommelig opprinnelse.

Den ekte kristne julefeiring består da i å ta imot Guds fred som en oppgave, i tro på at den til slutt vil seire, fordi den julenatt tok bolig i En som har seiret over dødens makter.

Albert Raulin.

VOLUSJONÆR?

ER HJELPEBISKOPEN AV RIO

søndagen og innskjerper arbeiderne deres plikter. Gjør jeg det, er jeg straks en bra mann, en god mann, en helgen. Men dersom jeg så neste søndag holder en preken og foreholder godseieren *hans* plikter, da er jeg straks kommunist og oppvigler.

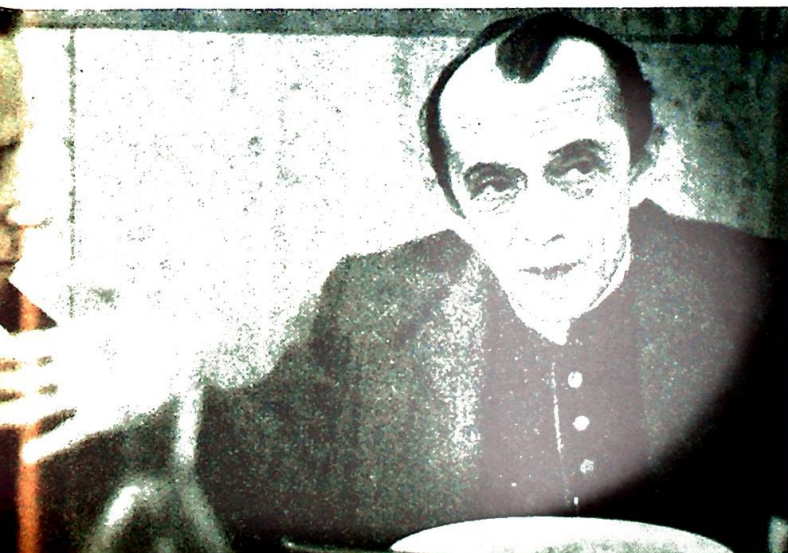
— *Er det alle biskopene som støtter disse kristne fagforeningene?*

— De misforstår litt. Ikke *kristne* fagforeninger. Det er fagforeningsmonopol i Brasil, og det er godt slik. Sammen må man stå, ikke splittet. Jeg vet nok det finnes kristne fagforeninger mange andre steder — men jeg er litt redd det fører til en ny form for klerikalisme. Jeg er ikke så sikker på at vi trenger kristelige aviser heller, bare vi får gode aviser. Nei, det gjelder bare at biskopene støtter de fagforeningene som er; med sin moralske autoritet. Til Deres spørsmål: Ikke alle biskoper ser ennå nødvendigheten av dette. Det er som over alt ellers: Der må finnes en baktropp, vet De!

DE FATTIGES BANK

Det er altså landdistriktene vi har snakket om hittil. Når vi spør biskopen om hva han selv gjør i storbyen Rio de Janeiro, liker han meget mindre å snakke om det. Men fra annet hold vet vi at hans aktivitet er mangfoldig. Erkebispepaléet i Rio har han forvandlet fra en fornem residens til en travel administrasjonsbygning for alle slags former for katolsk innsats. Først og fremst er det ungdommen og dens fremtid som ligger ham på hjertet, ungdommen og atter — de rike. Han vil skape forståelse for Brasils underutviklede områder først og fremst i Brasil selv.

— Og så er jeg banksjef, sier biskopen plutselig. — Der er de forferdelige slumkvarterene, favela'ene. Min bank skal iallfall hindre at de nestfattigste synker ned i favelaens misere og håpløshet. «Forsynets bank» har vi kalt den. Den krever ingen renter, og der er ingen vekslersom forfaller. Finansieringen skjer ved hjelp av renter,

Den kjente amerikanske karikaturtegneren Bill Mauldin har tatt Syd-Amerikas sprefarlige situasjon på kornet: Det haster med reformer!

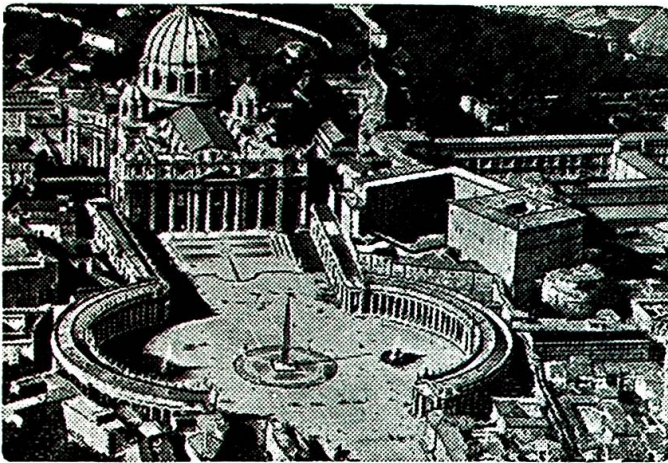
som velvillige innskyttere lar overføre til oss fra andre banker. Å, jeg vet godt det er en nødløsning. Men hva skal vi gjøre? Et eksempel: Arbeidsløshetsstrygd er ukjent i Brasil. Sett at en drosjesjåfør kjører bilen sin i stykker. Avdrag skal fremdeles betales, og familien skal leve. Han er fortapt dersom ingen hjelper ham over kneiken. — Og i favela'ene selv — vi forsøker å innplante kirken, som et tegn iallfall. Men jeg gjør meg ingen illusjoner. Ingenting av dette er noen løsning. Vi må få gjort en grundig reform av selve samfunnsstrukturene. Landbruksreform: Atti prosent av den brukbare jorden er samlet på et fåtall godseieres hender. Skattesystemet er urettferdig — de store slipper unna, de små må betale. Men noen reform er ytterst vanskelig å få vedtatt — for vi trenger ikke minst en valgreform: Som det er nå, er de små i samfunnet ikke representert. Det koster penger, mange penger, å bli valgt inn i parlamentet...

Der glir en skygge over biskopens ansikt. Han har talt med begeistring om Brasils uhyre muligheter, om den nye hovedstaden Brasilia, plantet midt i jungelen som et dumdristig løfte om en bedre fremtid, om de nye veiene som er begynt å skjære seg frem gjennom urskogen: Brasilia — Belem, Brasilia — Fortaleza... Det er Brasil! Men biskop Camara kjenner også et annet Brasil, det som vi her i Europa møtte gjennom en berømt film: *Orfeu Negro*.

— Ja, nikker han, — der står undervisningsministeren oppe i sitt vindu og ser folket dra sin vei, avsted på karneval, og der står Kristus oppe i fjellet, høyt under den blå himmelen, kanskje for høyt, ja, og folket drar sin vei... Det er også et stykke Brasil.

Men det er ikke hele Brasil.

— *A, de rike — hvor vanskelig det er for dem å forstå!*

Vatikankonsilets annen, og meget begivenhetsrike sesjon er avsluttet. Som helhet har den på en overbevisende og oppmuntrende måte bekreftet det inntrykk

VATICANUM II:

ANNEN SESJO

ROMA-RAPPORT FRA «ST.

som en etter første sesjon og pave Johannes XXIII.s død ennå kunne betrakte som et prekært resultat: Reformkreftenes oppmarsj og seier i Kirkens liv. Under pave Paul VI.s faste ledelse og inspirasjon går et avgjørende konsil-flertall målbevisst og grundig videre i katolisismens «aggiornamento». Tiden før tredje sesjon, som åpnes først i september 1964, vil utvilsomt bli godt benyttet.

De siste ukene av annen sesjon var ikke minst preget av konsilets stillingtagen til *det kristne enhetsarbeide*.

OM ØKUMENISME OG RELIGIONSFRIHET

Forhandlingene dreide seg om dokument-utkastet *Om økumenismen*, som fikk en ytterst positiv mottagelse på kirkemøtet, og som ble akseptert som basis for kirkemøtets arbeid med saken med et overveldende flertall. Dette er så meget mer bemerkelsesverdig som de aller fleste andre prosjekter som hittil er blitt fremlagt for kirkemøtet, har møtt sterk kritikk og til dels er blitt fullstendig forkastet. Dokumentet er utarbeidet av Sekretariatet for de kristnes enhet, under ledelse av kardinal Bea. Forut for godkjenningen gikk en tre dager lang debatt, og av de 41 innleggene som da ble levert, gikk bare ett a to dokumentet imot, mens enkelte andre uttrykte til dels sterke forbehold. Disse reservasjonene kom vesentlig fra spanske og italienske hold.

Men flere spanske biskoper har også uttrykt sin tilslutning til dokumentet, og et av de innleggene som gjorde sterkest inntrykk, kom fra den venezuelanske kardinal, erkebiskop *Quintero* av Caracas. Katolikken må åpent innrømme sin del av ansvaret for kirkesplittelsen, sa kardinalen, og uttrykte ønsket om at konsilet vedtok en høytidelig erklæring angående dette. Katolikken burde bekjenne sin del av skylden i bruddet på enheten, og samtidig tilgi alt hva kirken har fått gjennomgå fra ikke-katolikkers side.

Den katolske kirke i England har hittil vist seg temmelig reservert overfor den økumeniske bevegelse. Erkebiskop *Heenan* av Westminster uttalte imidlertid på vegne av hele det engelske episkopat at der ville skje en forandring i dette, og at det engelske hierarki var fast bestemt på å gå inn for enhetsarbeidet.

Kardinalene *Tatsuo Doi* (Tokio) og *Rugambwa* (Tanganyika) understreket begge hvilken avgjørende betydning en kirkelig enhet har på misjonsmarken. Ut fra dette synet gikk de begge varmt inn for de synspunkter som dokumentet gjør seg til talsmann for.

Et annet viktig innlegg ble levert av hjelpebiskop *Elchinger* av *Strasbourg*. Der er fire betingelser for et sant økumenisk arbeid, erklærte biskop Elchinger. For det første: Man må ikke være redd for sannheten. Således må det klart innrømmes fra katolsk side at det er dyptgående trosgrunner som driver våre ikke-katolske brødre. For det annet må man anerkjenne alle de sannheter som finnes hos dem. For det tredje betonte han at våre dogmer

ikke må være soveputer, vi må alltid søke å trenge dypere ned i troen, og nettopp de spørsmål som våre atskilte brødre stiller kan hjelpe oss i denne søken. Endelig understreket biskop Elchinger at enhet ikke må forveksles med uniformitet. Åndens gaver er mangfoldige, og vi må ikke forlange at alle skal være nøyaktig slik som vi selv.

Dekretet *Om økumenismen* — som titelen på dette dokumentet lyder — faller i tre deler. I første del formuleres noen generelle prinsipper. Kirken skjuler ikke at den anser seg selv for å være den ene, katolske og apostoliske kirke, grunnet av Kristus selv. Men den anerkjenner samtidig at den Hellige Ånd også virker i de andre kirkesamfunn. Det understrekes også at enheten mellom de kristne forutsetter en indre fornyelse i kirken. Kirkens universalitet må tre tydeligere frem, det må bli klarere at kirkens enhet kan utfolde seg i et mangfold av riter, tanke- og trosformer. Katolikken må lære å kjenne og anerkjenne alt sant og ekte kristent i andre konfesjoners liv og lære. Forutsetningene for dette er en praktisk økumenisme, og annet kapittel i dekretet antyder noen eksempler på en sann økumenisk holdning. Fremfor alt dreier det seg om en sann hjertets omvendelse, uten den gis der ingen økumenisme. Felles bønn og gjensidig anerkjennelse av hverandre som brødre er dermed det uomgjengelige grunnlag for alle enhetsbestrebelsene. Endelig kan det økumeniske arbeidet fremmes dels gjennom teologiske samtaler, dels gjennom en felles praktisk innsats på det sosiale område.

Tredje kapittel i dokumentet forsøker å gjøre summarisk rede for de to hovedretninger innen kristenheten som står utenfor den katolske kirke. Den katolske kirke føler jo den orientalske kirke som en søsterkirke, som den bare av ulykkelige historiske omstendigheter er blitt skilt fra, og den erklærer seg fullt beredt til å respektere alle de østerlandske kirkenes egne tradisjoner. Også med de protestantiske kristne vet imidlertid den katolske kirke seg forenet gjennom den felles dåp og Guds Ord, den priser deres mangfoldige gode gjerninger, deres innsats på det sosiale område. Dekretet advarer katolikken mot alle tiltak som kan skade enhetsbestrebelsene, og oppmuntrer til samtale, til økumenisk dialog.

Samtidig ble Vatikankonsilet også forelagt et dokumentutkast angående den katolske kirkes holdning til

N AVSLUTTET

OLAV'S KORRESPONDENT

religionsfriheten. I dette dokumentet blir det sagt klart fra at ingen kan tvinges til å anta noen tro mot sin samvittighet. Tvert imot har hvert enkelt menneske rett til å hevde sin egen tro og utøve sin religion offentlig som privat. Den rapportøren som fremla utkastet for konsilet, den belgiske biskop *de Smedt*, erklærte at det var viktig for konsilet nå å ta stilling til dette spørsmålet, og det av flere grunner: For det første dreier det seg her om en sannhet, som kirken har til oppgave å fremme og forkynne. Dette er særlig viktig i våre dager, da halve menneskeheten ikke har denne menneskerettigheten. Dessuten er det mer og mer vanlig at forskjellige konfesjoner og religioner finnes innenfor en og samme nasjon, og kirken må vise veien til et fredelig samliv på dette området. Og endelig, sa biskopen, er det viktig å gjøre slutt på den oppfatning som mange ennå har, at den katolske kirke bare krever religionsfrihet der hvor den er i mindretall, men selv søker å undertrykke anderledes troende når den selv har makten.

Biskopens lange rapport ble påhørt med sjelden oppmerksomhet, sier observatører ved konsilet, og ble møtt med brakende applaus. En kan således gå ut fra at det var flertallets overbevisning han ga uttrykk for.

BISKOP GRAN I SEKRETARIATET FOR KRISTEN ENHET

En konsilnyhet som vil bli mottatt med særlig glede av «St. Olav»s lesere, er meldingen om at vår hjelpebiskop av Oslo, Mgr. *John Willem Gran* er blitt valgt inn i en av konsilets viktigste organismer, det av *Augustin kardinal Bea* ledede Sekretariat for kristen enhet. Sekretariatet er blant annet ansvarlig for utarbeidelsen av tekstene om økumenismen, forholdet til jødene og religionsfriheten.

Biskopen av Brügge, *de Smedt*, er også blant dem som med myndighet og intelligens har talt reformenes sak på konsilet, særlig når det gjelder forholdet til ikke-katolske kristne.

En annen skandinavisk biskop, Mgr. *Taylor* av Stockholm er valgt til medlem av kommisjonen for sakramentsforvaltningen. De to valg inngår i pave Paul's initiativ for å utvide hver av konsil-kommisjonene med fem nye medlemmer, hvorav de fire velges av konsilet selv, den ene utnevnes av paven. Initiativet tar sikte på å skape en større overensstemmelse mellom flertallets ønsker og kommisjonenes arbeide. I den ytterst viktige *teologiske kommisjon*, der kardinal *Ottaviani's* sterkt konservative innflytelse har gjort seg særlig gjeldende, er blant andre to fremstående reformvenner, abbeden av Downside, Dom *Butler* og hjelpebiskop *Ancel* av Lyon blitt innvalgt.

DE NORDISKE BISKOPER HOS PAVEN

Lørdag 23. november ble biskopene fra de fem nordiske land mottatt i audiens av pave Paul VI — nemlig biskopene av København, Oslo, Stockholm, Helsinki, den apostoliske vikar for Island, de apostoliske vikarer for Midt- og Nord-Norge og dessuten Oslobiskopens nye koadjutor, biskop Gran. Det var litt av et historisk øyeblikk, siden det, såvidt vi vet, var første gang samtlige medlemmer av den nordiske bispekonferanse var forsamlet hos den Hellige Far.

Audiensen ble lang og hjertelig. Biskop Suhr av København fremførte først en kort hilsmingstale, og derpå henvendte paven seg i en lengere tale til alle biskopene samlet. Et medbragt, kort manuskript på tysk ble hurtig lagt til side, da paven oppdaget at alle de tilstedeværende forsto fransk, og han gikk over til å improvisere en tyve minutters tale på fransk, som paven behersker til fullkommenhet. Paven, som er meget godt inn i de økumeniske spørsmål, la for dagen stor interesse og forståelse for de særegne problemer kirken møter i Skandinavia, og han uttalte sin store beundring for den trofasthet de nordiske katolikker legger for dagen, i et miljø som ofte står fremmed eller fiendtlig overfor katolisismen, forankret som det ofte er i en annen livsoppfatning. Paven understreket at Den Hellige Stol alltid ville være rede til å lytte til de nordiske katolikkens ønsker, og bistå i råd og dåd. Han ba biskopene overbringe sin varmeste hilsen til dem, såvel som til myndighetene i våre land. Også de ikke-katolske kristne i Skandinavia uttalte han sin sympati for, han var glad for deres troskap mot det kristne budskap i en tid som vår.

Siden talte paven med hver enkelt av biskopene, hver av dem fikk anledning til å legge frem hva han hadde på hjertet. Paven ga seg god tid med alle, og trakk seg først sent tilbake.

Under inntrykket av en oppsiktsvekkende og betydningsfull nyhet forlot de over 2000 biskoper Rom: Paven reiser om et par uker på pilgrimsferd til Palestina. Paul VI.s beslutning om å besøke kristendommens hellige steder og be for verdensfreden åpner mange perspektiver. Rom sitter ikke lenger ubevegelig og venter. Patriarken av Konstantinopel, *Athenagoras*, har uttalt ønsket om å se Østens kirkeledere samlet til et møte med paven i Det Nære Østen. Står vi snart foran slutten på et tusenårig brudd? I største spenning vil verden følge Paul VI. i begynnelsen av januar, og nøye merke seg om reisen til Palestina medfører kontakter som kan bringe Øst- og Vest-kirken nærmere hverandre.

BLIKK på TIDEN

«POP-KRISTENDOM»

■ Vår umilde omtale av Kristus-filmen «Kongenes konge» finner et langt skarpere motstykke i en innsendt artikkel i «Dagbladet» (20. november), der Beth Boysen, under den sarkastiske overskriften «Pop-kristendom, hurra!» skriver av seg adskillig opprørt sinne, og for så vidt bekrefter vårt inntrykk av at den mer profesjonelt kristelige filmkritikk på enkelte hold, med robust ufølsomhet, avsiler myggen og sluker kamelen. Beth Boysen gjenkjenner i hvert fall en kamel når hun ser den:

«Heldigvis var spillet gjennomgående dårlig, og staffasjen tross all sin omhyggelighet ikke bedre enn at vi meget godt kunne se døperen Johannes' vaksinasjonsmerke. Hadde «Kongenes Konge» vært en smule bedre både filmatisk og historisk, ville det vært fare på ferde. Skulle det være så lett å selge kristendom, ville dens eksistensberettigelse være høyst tvilsom.

Hva har denne filmen å gi tilskuerne? I motsetning til andre pop-filmer har denne et innhold av så alvorlig art at en stiller seg visse forventninger til den. Dessverre kan ikke jeg finne noe mer givende i denne enn i en hvilken som helst showfilm, produktet er glørete pop-kristendom, og i mine øyne blasfemi i aller dypeste forstand.

Dokumentarisk holder den ikke mål, og er derfor av liten kulturhistorisk verdi. Denne intensjonen har vel heller ikke produsenten hatt, ettersom det dveles så lenge ved historisk ganske uvesentlige detaljer. Og hvorfor blande Jesu forkynnelse inn i dette her? Hadde det ligget en ærlig mening i å skulle vise hvorfor og hvordan evangeliet ble forkynt, ville det vel vært gjort på en mer sensitiv, og mindre sentimental måte. Hvorvidt tilskueren er kristen eller ikke, kan han vel ikke annet enn kvalmes ved å høre «Fader Vår» fra dette kjempeleppet (med oversettelsen i kursiv, for anledningen) — og nær-bilder av statister i sinnsbevegelse. I forbindelse med denne scenen var forargelsen forresten registrerbar i salen. Men like godt kunne en høre hulk og snufs under fremstillingen av lidelseshistorien. Selv gråt jeg da jeg kom ut av kinolokalet. Over at det går an å lage så banale vrengebilder av et stoff som betyr så mye for enkelte av oss. At man i pop- og reklameverdenen kan gjøre ekte til uekte, og at intet lenger er hellig og uangripelig. Eller er det bare en utfordring til en knallende reaksjon? I dette tilfelle må vi i så fall vente reaksjonen fra de kristne selv, og vel så snart som mulig!»

«Reaksjonen» er avsendt.

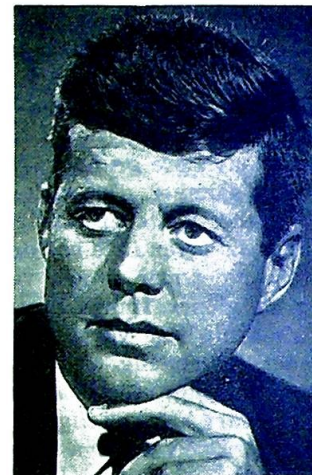
DE MEDSKYLDIGE

■ Gjennom det amerikanske lynne går der en solid strek av etisk alvor. Det kan gi seg både komiske og irriterende utslag — i puritansk snerpethet, for eksempel. Men det kan også heve sin mann til fin og moden menneskelighet. I bunken av lamslåtte, fortvilte, beskjemmede, harmfulle kommentarer etter det uhyggelige presidentmordet i forrige måned, kommer vi over noen linjer av den kjente kommentatoren Walter Lippmann, gjengitt i «The New York Times» for 26. november. Det er et utdrag av en artikkel som understreker det kollektive ansvar for at mennesker som John F. Kennedy blir utryddet; et ansvar som sannelig fordeles langt ut over i såvel det politiske liv som det åndsliv der enkeltmenneskets ukrenkelighet er blitt fornektet:

«At alminnelig menneskelig anstendighet forfaller i vår moderne tid, at mennesker blir betraktet som ting og som redskaper for egen makt og ærgjærighet, det er uten tvil følgen av at en ikke lenger tror på mennesket som noe mer enn et dyr, der styres av høyt utviklede reflekser og kjemiske reaksjoner.

For dersom mennesket ikke er noe mer enn det, har det ikke noen «rettigheter» som en er nødt til å respektere — heller ikke finnes der da noen grenser for ens fremferd mot det, som en virkelig er bundet av. Dette er demokratets glemte grunnlag, — grunnlaget for det eneste gyldige demokrati og den eneste levedyktige frihet. De friheter som vi taler om å forsvare i dag, ble skapt av mennesker som hentet sitt menneskebilde fra den store bærende religiøse tradisjon i Vestens sivilisasjon, og det er temmelig sikkert at de frihetsverdier vi overtar ikke kan leve videre, dersom vi oppgir denne tradisjon».

Det kan gjøre klarsynt, at en opplever sorgens sjokk så sterkt som amerikanerne har opplevd det denne høst. Det er under påkjennningene at en kjenner og forstår den faste grunn under føttene. Det er det kristne menneskebilde som er deres — og vårt — arvegods. Dette menneskebilde hviler på et troens mysterium, på Guds autoritet. Er Gud død, da er heller ikke mennesket skapt i noen Guds bilde. Vi har ikke oversikt over alle de konklusjoner som kan trekkes av en slik overbevisning. Vi vet bare at en av de uhyggeligste av de mulige slutningene ble trukket i Dallas for en måned siden, og at den var en tragedie for oss alle.

Kennedy — i «den store bærende religiøse tradisjon.»

FESTLIG FOLK

■ Den 28. november ser vi julegrana bli reist på Universitetsplassen. Forlengst — i november! — henger julegatene granbar-guirlandere, klokker og nisser mange steder i byens sentrum. Dagen etter, ennå før julemåneden er gått inn, forkynder store plakater i butikkene: «Juleølet er kommet!» Forlengst har nok fruktsalt-fabrikkene kjørt ut ekstra forsyninger til apotekene, for nå kommer julebordene. Med andre ord: Når dette leses, og julen virkelig står for døren, har den vært feiret i tre uker allerede. Julestria blir ikke bare striere og striere. Den blir lengere og lengere — vi er et feststemt folk. Så feststemt, at vår hemmelige drøm visst er, som Ørnulf Ranheim-sæter (fritt sitert etter hukommelsen) etsteds skriver, «å tenne de første St. Hansbål med de siste juletrær».

Dumheten i alt dette unnslipper visst ikke mange, men oppgir en først den dypere, religiøse mening i kontrasten mellom adventstidens forberedende forventning og julemysteriets innfrielse, da synes en håpløst prisgitt denne tøvete og ofte frastøtende blanding av business, show og kollektiv forspising. Det er kristen kultur mot avkristnet ukultur.

ANNE FRANK GÅR IGJEN

■ Jødefolkets tragedie under siste krig kaster ennå sine lange skygger — det er ikke merkelig. I Østerrike har en avslørt den politimannen som arresterte Anne Frank og hennes familie i Amsterdam under siste krig, og førte dem til utryddelsen. Han gjorde selvfølgelig «bare sin plikt», som alle de andre «jawohl-menneskene», og besværer seg til pressen over at siden han ble avslørt og suspendert fra sin stilling, reiser han ikke lenger gratis på trikken! Hans hustru er tydeligvis hans verre halvdel — hun har forsvart sin mann med at han kunne jo

(Forts. neste side)

umulig ha visst, da han arresterte Anne Frank, at denne jødiske ten-åringen en dag ville bli verdensberømt...

I Rom forbereder Vatikan-konsilet en klar, offisiell uttalelse som for alltid skal stemple antisemitismen som uforenlig med den kristne tro, og aktivt motvirke dens oppståen i og utenfor kirkens tradisjon. Og i et hjemligere forum, det utmerkede tidskriftet «Kirke og kultur»s siste nummer (november), skriver redaktøren, forlagssjef Øivind Seip *Berggrav* noen betraktninger over Rolf *Hochhuth*'s drama «Stedfortrederen» som vi synes setter tingene nøyaktig på den rette plass. *Berggrav* skriver blant annet:

«Hochhuth ønsker å hevde at Pius XII var en kjølig diplomat, mer interessert i aksjekurser og mariadogmer enn i gasskamre. Han kan åpenbart ikke underbygge denne uhyrlige påstand i en vitenskapelig avhandling. Det er da meget uheldig at han tyr til den skjønnlitterære form, hvor kunstens lover gir ham frihet til å si hva vanlig rettferdighetssans ville hindre. I diktningen kan en person få utfolde seg fritt. Ut fra en gitt handling kan en sannsynlig psykologisk årsakskjede berettigede en fortegnelse av virkeligheten. Dikteren kan toe sine hender.

Hvis nå dikteren kaller sin person for N. N., er alt vel og bra. Men kaller han ham for Pius XII, støter han an mot pavens menneskerett. Og det har han ikke lov til.

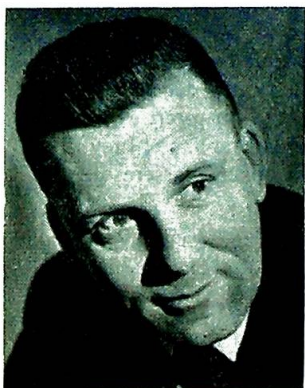
«Nøkkeldramaet» har mange sider, og vi skal være varsomme med å anfekte kunstens frihet. Men selv kunsten har ikke lov til å ta fra et menneske dets rett til å bli bedømt etter sine egne motiver».

Det er faktisk, prisverdig kort og klart uttrykt, selve hovedpoenget i kritikken mot Rolf Hochhuths dramatiske angrep på den avdøde paven.

Frater Candidus.

LITTERATUR

Hvis Paven var en russer

Den australske forfatteren Morris West har aldri siden nådd helt opp på høyde med sin bestseller «Djevelens advokat». Men også årets bok har sin interesse — ikke minst aktualitetens.

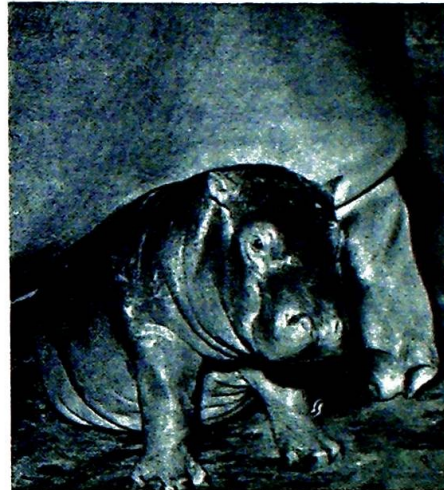
Morris L. West: Fiskerens sko. Gyldendal 1963.

Allerede i «Djevelens advokat», boken som for et par år siden introduserte Morris West for det norske publikum, forsøker forfatteren et sted i forbifarten å la et forståelsens lys streife over Kirkens ensomste og mest ansvarstunge embede:

«Den mann som bar Menneskefiskerens ring og den tredobbelte tiara, bar også menneskenes synder som en blykappe på sine skuldre. Han sto på en stormpisket fjelltopp, alene, med nasjonene utbredt som et teppe under seg og med den Allmektiges utslørrede ansikt over seg. Man måtte være en dære for å misunne ham makten og æren og gruen ved en slik overhøyhet.»

I den bok West presenterer oss i år, er hans forehavende intet mindre enn å bestige og ta i øyesyn den stormpiskede fjelltopp.

Dialog før jul

VÅR LESER: Nei — nå bærer det løs igjen! Hva har dette stygge dyret å gjøre i et julenummer? Skal vi ikke få helgefred?

VI: Det er egentlig et pent og godslig kreatur. Dessuten minner han om oss.

VÅR LESER: ???

VI: Jo — han er også litt nedtrykt.

VÅR LESER (*aner hvor vi vil hen*): Hm. Sa De nedtrykt? (*Tenker febrilsk på månedsbudsjettet.*)

VI: Ja — ved tanken på hvor mange nye abonnenter «St. Olav» trenger for stadig å kunne bli bedre. Hvis bare halvparten av bladets lesere skaffet oss en ny abonnent...

VÅR LESER: Ha-ha! Dere er ikke smarte. Vet dere ikke hva desember koster en fattig lønnsuttager? — Bare julegavene —

VI: Nettopp! Hvorfor ikke kombinere? «St. Olav» er en både flott og hyggelig julegave — noe en er takknemlig for 24 ganger i løpet av 1964.

VÅR LESER: Vel — (*overveldes av den glimrende idé og styrter til telefonen, slår 42 31 70.*)

«Fiskerens sko» er en roman om paven. I store deler av boken har West plassert leseren i en høyst uvanlig posisjon: man kikker med jevne mellomrum usjenert over pavens skulder og ned i hans hemmelige dagbok. Veien er i sannhet lang fra det skremmebildet av «Dyret» i Johannes' åpenbaring som visstnok fremdeles assosieres med Peters etterfølger i enkelte kretser, til det portrett West her tegner med adskillig forståelse og fantasi.

Kiril I, en russer nesten blottet for innsikt i Vatikanets barokke administrasjonsapparat, men med 17 års erfaringer fra fengsler og torturkamre, er Wests pave. I ham nedlegger han sitt ideal av en sjelesørger og en kirkefyrste, i ham personifiseres hans håp om Kirkens fremtid. Knappt har pave Kiril tatt Vatikanstatens indre i øyesyn før han med evangelisk iver og tillit begynner et reformarbeide som bringer mang en engstelig kardinal til mild fortvilelse.

(Forts. neste side)

Denne tidligere totalt ukjente mann, lutret i sin tro av års forfølgelse og lidelse, ønsker å plante Kirken inn i sentrum av vår tids virkelighet. Han vil skjære igjennom det lag av århundregamle tradisjoner som hemmer Kirken i dens utfoldelse og heve troen, håpet og kjærligheten som et klart synlig banner midt i en menneskehet som behengt med selvmordsvåpen vakler to skritt fra avgrunnen. Denne kirkeleder som i mørke bunkere hadde lært å kjenne menneskets kår i en kjærlighetsløs verden, som hadde følt ensomheten og angsten på kroppen mellom fire kolde fengselsvegger, vil gå en lidende menneskehet i møte: «Dere spør meg hvor jeg ønsker å føre kirken. Det skal jeg fortelle dere. Jeg vil føre dere tilbake til Gud gjennom menneskene. Forstå dette, forstå det med sinn og hjerte og lydig vilje. Vi er hva vi er, for å tjene Gud gjennom å tjene menneskene. Mister vi kontakten med mennesket — lidende, syndige, fortapte, forvirrede menn som gråter i natten, kvinner som krymper seg i kval, barn som hulker — da er vi fortlapt, for da er vi forsømmelige hyrder som har gjort alt uten det ene nødvendige...»

«Fiskerens sko» er først og fremst en roman om et menneske på Peters stol. Men West nøyer seg ikke beskjedent med dette. Med en journalistisk lettbenethet som nok ofte er mer iøynefallende enn hans kunstneriske sikkerhet, beveger han seg ubesværet fra Den hellige stol til Roms fattigkvarterer, fra den romerske kurie til politiske intriganter i et frynset overklasse-miljø, fra en amerikansk korrespondents forhold til et par kvinner til en meget lett maskert Teilhard de Chardins konflikt med Kirken og sin egen samvittighet, fra pavens anstrengelser for å avverge en alvorlig verdenskrise ved å fungere som hemmelig kontakt mellom Sovjets statsminister og USA's president, til hans sjelesorg blant ulykkelige mennesker han treffer under anonyme vandringer gjennom sitt bispedømme. Det krever en ikke liten porsjon forfatterkondisjon å føre et løp gjennom så mange emner til ende på to—tre hundre sider. Så er da heller ikke løpet like stilrent hele veien. Der er dessverre strekninger av nokså flatt og uinspirert lavland mellom høydedragene i denne boken. Det som fremfor alt rettferdiggjør dens svakheter er den ekte menneskelighet som stadig slår igjennom. En av Wests fineste egenskaper er hans rike evne til å medleve ensomme, angstfylte, kjærlighetssøkende menneskers tragedie, hans dype vilje til å møte menneskers svakhet og lidelse med en forestående kjærlighet. Og nettopp der hvor hans varme menneskelighet får tale, løfter forfatteren denne høyst aktuelle bok stundom langt ut over reportasjelitteraturen og inn i grenseområdet mot den store diktning.

Nils Heyerdabl.

Godt om Abbé Pierre

Boris Simon: *Abbé Pierre og Klunserne i Paris. København 1963.*

Under et foredrag for det medisinske fakultet ved universitetet i Paris (gjengitt i «Abbé Pierre Speaks», Lond. 1957), utbrøt en gang Abbé Pierre tydelig irritert: «Intet normalt menneske kan holde ut all denne sukkersøte, sentimentale og uærlige litteratur som pådyttes oss med bildet av den «hellige mann» Abbé Pierre, denne prosa som får en til å felle en tåre over et fotografi og til å tro at man derved har gjort sin plikt. Om den slags beundring vil jeg kort og godt si: hold den for dere selv, personlig er jeg foret til langt oppover halsen med den!» Mot denne uttalelsen burde enhver som innlater seg på å skrive om Abbé Pierre og hans arbeide måle sine produkter. Fristelsen til å smykke Abbé Pierre og hans innsats med et lag av velment sentimentalitet er alltid nærliggende. Så vidt jeg kan se har ikke Boris Simon falt for den. Han har levet sammen

med Abbé Pierres fillesamlere i Paris og han kjenner den nøkterne innstilling som preger disse menneskene.

Abbé Pierre er i dag en legendarisk skikkelse, en uredd vokter av den sosiale samvittighet i en verden der 2/3 av menneskeheten sulter og lider nød. Boris Simons bok forteller om hvordan det hele begynte i Paris, ved opprettelsen av det første «Emmaus-samfunn», en gruppe fattige og hjemløse som sammen med Abbé Pierre dannet en kommunitet der ikke deres egen, men andres nød sto i sentrum. Med loftsryddinger og fille- og skrotinnsamlinger som økonomisk grunnlag satte de igang med å reise enkle boliger for de husløse arbeiderfamilier Frankrikes storbyer hadde så mange av etter krigen. Og det paradoksale skjedde at de som *intel* hadde ble istand til å hjelpe dem som hadde enda mindre. I dag finnes det Emmaus-samfunn og lignende grupper i over 20 land, inspirert av det Abbé Pierre kaller «kjærlighetens absolutte dårskap». I et brev til forfatteren fra Abbé Pierre trykt foran i boken plasseres den i sin rette sammenheng:

«Din bog berømmer ikke, hvad kammeraterne og jeg har gjort, men snarere hvad der er hændt os. Vi er ganske klare over, at vi er blevet ført gennem denne vidunderlige, vanskelige og tragiske historie. Vi ved ganske bestemt, at vi hverken er anderledes eller bedre end før. Vi har blot haft den lykke at blive slynget som af en stormvind ind i begivenhedernes centrum, til den kilde for alt sandt liv, som menneskers lidelse er, lidelsen overfor hvilken man slutter sig sammen for ikke at gå til grunde og således redder sig selv og de andre. Gid din bog må få kald til at vokse frem, gid den må ruske op i menneskers samvittighed og vække deres vilje til handling.»

«Abbé Pierre og Klunserne i Paris» er den første bok oversatt til et nordisk sprog som gir en fyldig fremstilling av Emmaus-samfunnenes tidligste historie. Oversettelse, utstyr (16 helsides fotos) og pris er meget tiltalende. Det er å håpe at boken finner veien til mange også her i Norge — i denne julebordmette tid.

Nils Heyerdabl.

«St. Olav» vil også i de kommende numre omtale den del av «julelitteraturen» som vi mener kan interessere våre lesere.

Evangelisk katolisisme

René Girault, *Henimod en evangelisk katolisisme*. Sankt Ans-gars Forlag, København, 1963.

Man blir forundret — og glad: Professor R. Girault, for hvem det er et sentralt anliggende å gjøre oppmerksom på at kristendommen er et gledesbudskap, er gjennom det han beretter og det som ligger ham på hjerte, selv et middel til å fremkalle denne forundringen og denne gleden: Jesus Kristus er virkelig i sin kirke — og den Hellige Ånd går hvorhen den vil. — Giraults spørsmål er dette: Hva er da nu egentlig kristendommen? Han forteller hvorledes han selv engang fikk dette spørsmålet rettet til seg av en venn, en vantro — og besvarte det med en teologisk utredning. Vennen forble vantro, og den vordende prests teologiske bevandrethet var i hvert fall ikke dengang foranledning til tro. Senere gjør han følgende: Han oppsøker konvertitter for gjennom deres egen munn å høre hva det er som har ledet dem frem. Svarene er forbausende enkle og ensartede: De har opplevet evangeliens Jesus Kristus og Hans kjærlighet. Gjennom lesning av evangeliene, i møtet med en kristen som levet Kristi kjærlighet, i kontakten med en prest som var ekte. Konvertitten møter Kristus slik Han trer frem *etter* pinsen: Kristus uadskillelig fra sin kirke, og altså ennu før de teologiske skoler fant på forstandens sondringer. Kristus, levende tilstede i kirken, eller hva som er det samme: Kirken, hvor Kristi Ånd er levende.

Men konvertitten kan være utsatt for to slags fristelser: Enten oppdager han Kristus — men har svært for å se kirken, eller han oppdager kirken, uten å få øye på Kristus. Det Girault vil frem til er dette: At problemet er å fremstille Jesus Kristus levende i kirken, og at omvendelsen derfor ikke blir en omvendelse til en institusjon som ikke kjenner Kristusopplevelsen, heller ikke en omvendelse til Kristus som uavhengig av institusjonen, men nettopp til Ham, som etter sitt løfte er levende i kirken. Dette er jo et av den romerske katolisismes smertensbarn fra motreformasjonens tid av: Forholdet mellom institusjon og opplevelse. Brennende som problemet blir dette der hvor Kristusopplevelsen synes å tørne sammen med den kirkelige læremyndighet som f. eks. i spørsmålet om de franske arbeiderprestene. I sin behandling av dette ømtålelige tema, viser R. Girault seg igjen som representant for den nyere franske, evangeliske ånd, og som ekte katolikk for hvem lydigheten overfor læreembedet er helt og holdent avgjørende. Han gir et tilbakeblikk på kirken i senmiddelalder, renessanse og reformasjonstid. Som katolikk må han si, at Luthers påberopelse av sin egen samvittighet, bundet til Guds ord, dog innebærer at Kristus blir spiritualisert bort fra den kirken Han har grunnlagt. Han siterer dette ord av St. Augustin rettet mot heretikerne: «Biskopene var slette, men de satt på deres rettmessige stol, og de satt der i Kristi navn. Det er ikke anledning til å skille seg ut fra enheten.»

Med sorg må R. Girault likevel konstatere, at som følge av reformasjonen utviklet motreformasjonen — ikke Tridentinum — en kirkelighet som ofte var nær ved å tape Kristus av syne,

(Forts. neste side)

ET GODT RÅD

kan være av største betydning — særlig når det gjelder reiser.

Bennetts Reisebureau har alle forutsetninger til å gi gode råd i forbindelse med nettopp Deres reise. Vi har 113 års erfaring i reiselivet, og 29 BENNETT-kontorer i inn- og utland står til Deres tjeneste når De reiser på våre billetter.

BENNETT-REGI
er
REISEGARANTI

Hovedkontor

Karl Johansgt. 35 - Oslo - Tlf. 33 70 80

KONTORER I DE FLESTE STØRRE BYER I NORGE

Opplev påsken i Jerusalem!

Flyvereise til Israel—Jordan—Libanon arrangeres for katolikker fra hele Skandinavien.

Reiseleder: Pastor O. Rørdam Bonnevie,
Skt. Theresekirke, Hellerup, Danmark.

På reisen besøges i:

ISRAEL: Tel Aviv, Jaffa, Kæsarea, Haifa, Karmels bjerg, Nazareth, Kana, Tiberias, Genesaret sø, Kapernaum, Tabgha, Huleh-dalen, Nain, Megiddo, Tabors bjerg, Nye Jerusalem.
Desuden besøg i forskjellige kibbutzim m.m.

JORDAN: Jerusalem, hvor vi bl.a. deltager i Langfredagsprocessionen ad Via Dolorosa, Bethlehem, Jordanfloden, Det døde Hav, Samaria m.m.

LIBANON: Beirut, Byblos, Baalbek m.m.

20 Marts—4 April 1964. N.Kr. 2 755,— alt inklusive.

Skriv efter udførligt rejseprogram til:

Pastor O. Rørdam Bonnevie, Rebekkevej 51, Hellerup, Danmark

PASTOR d'AUCHAMPS ROMREJSER 1964

26. Gruppe
11.—28. Maj 64
Rom—Assisi
18 dage d.kr. 950!

27. Gruppe
29. Juni—21. Juli 64
Ravenna—Rom—Assisi
23 dage d.kr. 1200!

28. Gruppe
13.—31. Juli 64
Rom—Assisi
19 dage d.kr. 1000!

29. Gruppe
7.—25. Sept. 64
Rom—Assisi
19 dage d.kr. 1000!

Alle rejser udgaar fra København.

Den 28. Gruppe ledes af den norskstalede sognepræst ved den katolske kirke i Haugesund, dr. G. Vranken.

Program og alle oplysninger: Revisor E. Schwartz, Farimagsgade 18, Kbh. Ø.

samt en angst for mulige kjetterier av protestantisk type som førte kirken til å oppfatte seg som en statisk, og ikke som et av evangeliet båret dynamisk rike. Og anskueliggjort ved notater fra informasjonsreiser til Spania, DDR, Polen, slår han ved dette punkt ned på den altfor utbredte form for katolsk innstilling: ureflektert å vite seg i en hellig og ufeilbarlig kirke, der det overnaturlige ved kirken løses bort fra dens jordiske liv. Fra det øyeblikk evangeliet opphører med å være jordens salt, dukker den overnaturlige og fariseeren opp, og etter en bestemt sosiologisk lov følger den imbesile i begge kjølvann. Konvertittenes vitnesbyrd viser, at det som behøves er en indre fornyelse i kirken, slik at det blir den enkelte kristnes levede liv som evangeliserer og fører de utenforstående inn i en dypere kateketisk belæring og dernest — inn i liturgiens mysterium: Herren Kristus tilstede. Gis der et mer evangelisk anliggende enn dette? R. Girault har ved å fremheve Kristusopplevelsens avgjørende betydning og ved å betone hvorledes det er innenfor kirken den finner sin byggende sammenheng, gitt såvel katolikker meget å tenke over til ransakelse, som protestanter meget å spørre seg selv om, når det gjelder Kristi legemes struktur og liv i kjærligheten.

Erik Mørstad.

●
MANGE
 forveksler
 fremdeles
 «St. Olavs» to
 adresser:
 Annonser og
 abonnement
 (betaling for
 bladet) skal
 sendes til:
 Akersveien 5,
 Oslo 1.
 ●

R.I.P.
 Vår alles kjære
 INGA MARIE JOHNSEN
 Arendal
 døde 20. november
 styrket med Kirkens nådemidler.
 Familien.

Ung katolsk familie
 med 6 mndr. gml. barn søker leilighet
 uten innskudd. Gjerne oppussing. Fra
 1. jan. eller før.
 St. Olav's eksp. anviser.

Inngått til redaksjonen:

David Ben Gurion: ISRAEL. MITT LIV — MITT LAND. Ansgar forlag, 200 s.

Edwin Diamond: VÅRE DRØMMER. Forord av Harald Schjelderup. Cappelen. 222 sider.

Kurt Klinger: EIN PAPST LACHT. Die gesammelten Anekdoten um Johannes XXIII. Scheffler Verlag, Frankfurt a/M. 155 s.

INGA MARIE JOHNSEN R. I. P.

Den katolske menighet i Arendal har mistet en av sine gamle, trofaste støtter ved fru *Inga Marie Johnsens* bortgang. Gjennom sitt lange og slitsomme liv, som heller ikke manglet tunge sorgens slag, var hun et eksempel såvel for den tallrike familie hun etterlater seg, som for sine trosfeller. Fru Johnsen, som døde 84 år gammel, var blitt katolikk i 1916. Hun ble tidlig enke, og måtte ta seg av en stor barneflokk oppdragelse. Hennes tro, hennes mot og hennes oppofrende, kloke nestekjærlighet gjorde et dypt inntrykk på alle som lærte henne å kjenne, og St. Franciskus menighet, som med vemod fulgte henne til graven, vet at den skylder henne meget — ikke minst et uforglemmelig forbilde. Venner har bedt oss lyse fred over hennes minne.

ST. SUNNIVA-SKOLENS ELEVER

oppfører et advent- og julespill, fritt oversatt etter et gammelt mysteriespill fra Urbar.

Regissør: Ørnulf Ranheimsæter.

Onsdag 18. desember kl. 19.00 Søndag 5. januar kl. 19.30
 Søndag 22. » » 13.00 Onsdag 8. » » 19.00

Voksne kr. 3.—, barn kr. 1.—.

LUMEN

Katolsk Teologisk Tidsskrift

Nr. 18 nettopp utkommet.

Av innholdet:

J. J. DUIN: Katolske prester i Stockholm og København 1647—1654 (2. del).

H. MESSERSCHMIDT: Se, Jomfruen skal undfange og føde en søn.

J. WOLFISBERG: Lidt mirakelteologi.

Abonnement pr. årgang (3 nr.) kr. 15.

LUMEN,

Gjørstadgt. 8, Oslo 3. Postgiro 82 59

ST. SUNNIVA SKOLE

Innskrivning av elever til 1. klasse høsten 1964 må finne sted senest innen utgangen av januar måned. Døpsattest må forevises.

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 8. januar: Andakt i St. Josephs Kapell kl. 19.30.

Deretter julemøte i foreningslokalet.

Alle katolske damer er velkommen.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke	}	Arendal
Lunden Kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	}	Bergen
Sta. Katarinahjemmet		
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.	}	Hammerfest
St. Pauls Kirke		
Vår Frue Kirke	}	Hønefoss
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus	}	Lillestrøm
Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen	}	Tromsø
St. Torfinns Klinik, Hamar		
St. Elisabeth Inst.	}	Trondheim
St. Mikael's Kirke		
St. Mikael's Prestegård	}	Tønsberg
St. Theresia kirke		
St. Franciskus Hosp.	}	Tønsberg
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.	}	Tønsberg
St. Elisabeth Hosp.		
Vår Frue Kirke	}	Tønsberg
Bispegården		
St. Olavs Kirke,	}	Tønsberg
Bispegården		
St. Olavs kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik	}	Tønsberg
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:
 Oslo 68 34 60 - Service 41 79 80

HUSK! Gaveabonnement på ST. OLAV koster bare:

Innenlands kr. 10.— halvår, kr. 20.— helår.
Utenlands » 12.— » » 24.— »

ST. OLAV's eksp., Akersvn. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70
Postgiro 153 21, bankgiro 3965/163

FREDRIKSTAD

**FREDRIKSTAD BLIK- &
METALVAREFABRIK**

Andresen & Müller

Mek. verksted — Blikkeballasje og
metallvarer av enhver slags — Jernfat
i alle størrelser og for ethvert øyemed
— Isenkramartikler — Elektrisk og
Autogensveisning — Stanseartikler

Tre nye interessante bøker fra Danmark:

SIMON: Abbé Pierre og klunserne i Paris.

En bok alle må lese!

RENE GIRAULT: Henimod en evangelisk katolicisme.

En bok det vil bli snakket om!

HELMUT HOLZAPFEL: Ansgars gamle kirke. 1500—1800 i bilder og tekst.

En bok om et nesten ukjent kapittel av Nordens kirkehistorie.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersveien 5, Oslo. - Telefon 42 31 70

NB. Åpent til kl. 18 siste uken før jul.

FRANCISKUS-SENTRUM, BERGEN

V. Torvgt. 9.
Tlf. 30 416.

Katolsk opplysnings-
og lesesentrum.

Åpent hverdager
kl. 10—13, 16—20.
Lørdag kl. 10—12.30.

**Gode
Bergens-
firmaer**

$\frac{1}{8}$ Kr. Madsens Bok- og Papirhandel

Bryggen 5 - Leppen - Telefon 11 482
BERGEN

Våre bekjente Myhre Heiser leveres over hele landet.

JONAS MYHRE
BERGEN

JONAS MYHRE A/S
OSLO

A/S MYHRES MASKININDUSTRI
BERGEN - OSLO

K. & J. SOLHEIM
Kjøtt - Pålegg - Delikatesser
Egen Pølsefabrikk
Solheimsgt. 25
Tlf. 99 016 Bergen

Deres gullsmed
fører
Slektsølv

Theodor Olsens Efff.
JUVELER SMÅSTRANDGT 4
BERGEN

Eches Fargehandel

NYGÅRDSGT. 4

**All slags
skadeforsikring**

ERLING KRAGE A/S

PRYD- OG BRUKSKUNST

Bergen

Telefon central 14 110

Telegramadresse: «Kjell»

DRAMMEN

HOPSDAL & DAHL A/S

Aut. Installatør, Radio-
og Utstysforretning

TORNØEGÅRDEN - BERGEN

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

DRAMMEN

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

TYRILYS $\frac{1}{8}$ TYRI
FABRIKKER

Drammen

Har også landets eneste bivokspresseri

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 43 22 36

Privat 55 77 87 - 69 43 72

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlfgr.adr.: RUSTFRIKNUT

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

« K L A R »

Fåes i banker over hele landet

TAKK

for kontingenten 1963 som mottas daglig. Alle som IKKE har fått tilsendt innbetalingskort separat i posten nå, har betalt sin kontingent tidligere i år — til stor glede for bladet!

Vennligst husk å gjøre oppmerksom på adresseforandringer, og å skrive abonnentens navn tydelig på talongen.

ST. OLAV eksp., Akersv. 5, Oslo.

Postgiro 153 21, bankgiro 3965/163.

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

*Våre annonsører
er gode firmaer!*

HØYESTERETTSADVOKAT

GEORG LOUS

DRAMMENSVERN. 4 - OSLO

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

Hva koster en ulykkesforsikring?
Spør oss, vi hjelper Dem med
alle opplysninger

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00

OSLO

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.

Tlf. 21 69 06

WISBECH
AKTIESELSKAP

MAJORSTUA - OSLO

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsvei 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

Melitta

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE

DRØYERE KAFFE

SØREN HANSEN

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34